

II LISA

I. JUHIEKSAMI MIINIMUMNÕUDED

Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, tagamaks, et juhiloa taotlejatel oleks mootorsõiduki juhtimiseks vajalikud teadmised ja oskused ning käitumine. Selleks kehtestatud eksamid peavad koosnema:

- teooriaeksamist ning seejärel
- oskuste ja käitumise eksamist.

Allpool on esitatud nende eksamite läbiviimise tingimused.

A. TEOORIAEKSAM

1. Vorm

Valitud vorm peab tagama, et juhiloa taotlejal on nõutavad teadmised käesoleva lisa punktides 2–4 loetletud teemadel.

Iga juhiloa taotleja, kes on sooritanud mõne teise kategooria teooriaeksami, võidakse vabastada **ainult** punktide 2 kuni 4 ühiste sätete **järgsest programmist, kuid on kohustatud eksami sooritama**.

2. Teooriaeksami sisu kõigi sõidukikategooriate puhul

2.1. Küsimusi tuleb esitada kõikide allpool loetletud punktide kohta, kusjuures küsimuste sisu jääb iga liikmesriigi enda otsustada:

2.1.1. Liikluseeskirjad:

- eelkõige liiklusmärgid, teemärgised, märguanded, sõidueesõigus ja lubatud sõidukiirus;

2.1.2. Sõidukijuht:

- tähelepanelikkuse ja teiste liiklejatega arvestamise tähtsus,
- taju, hindamine ja otsustamine, eelkõige reageerimisaeg, ning alkoholi, narkootikumide ja ravimite mõju vaimsele seisundile ja väsimusest tulenevad muutused juhi käitumises;

2.1.3. Tee:

- ohutu pikivahe hoidmise, pidurdusteeconna ja teelpüsimise kõige tähtsamad põhimõtted erinevate ilmastiku- ja teeolude puhul,
- liikluse ohutegurid, mis on seotud erinevate teeoludega, eelkõige nende muutumisega ilmastiku muutudes ning päeva ja öö vaheldudes,
- erinevate teeliikide omadused ning sellega seonduvad nõuded;

2.1.4. Teised liiklejad:

- spetsiifilised ohutegurid, mis on seotud teiste liiklejate kogenematusesega, ning kõige ohualtimate liiklejate kategooriad, nagu lapsed, jalakäijad, jalgratturid, **mootorratturid** ning liikumispuudega inimesed,
- eri sõidukiliikide liikumisel ja juhtimisel esinevad ohud ning nende juhtide erinev nägemisväli;

2.1.5. Üldeeskirjad ja muud küsimused:

- eeskirjad sõiduki kasutamiseks nõutavate dokumentide kohta,
- üldeeskirjad, mis määravad kindlaks, kuidas peab juht käituma õnnetuse korral (hoiatusseadiste paigaldamine ja õnnetusest teatamine) ning meetmed, mida ta võib võtta, et vajaduse korral abistada liiklusõnnetuses kannatanuid,
- sõiduki, veose ja reisijatega seotud ohutustegurid;

Kolmapäev, 23. veebruar 2005

- 2.1.6. Sõidukist väljumisel vajalikud ettevaatusabinõud;
- 2.1.7. Liiklusohutusega seotud mehhaanilised aspektid; taotlejad peavad suutma kindlaks teha kõige tavalisemad puudused, eelkõige rooliseadme, vedrustus- ja pidurdussüsteemi, rehvide, tulede ja suunatulede, helkurite, tahavaatepeeglite, tuuleklaasi ja klaasipuhastite, heitgaasisüsteemi, turvavööde ja helisignaalseadme juures;
- 2.1.8. Sõiduki turvavarustus, eelkõige turvavööde, peatugede ja laste turvavarustuse kasutamine;
- 2.1.9. Keskkonnaga seonduvad sõiduki kasutamiseeskirjad (helisignaali kohane kasutus, mõõdukas kütusetarbimine, saasteainete väljalaske piiramine jne).

3. A, A2 ja A1 kategooriat käsitlevad erisätted**3.1. Järgmiste üldteadmiste kohustuslik kontroll:**

- 3.1.1. Kaitsevarustuse nagu kinnaste, saabaste, rõivaste ja kaitsekiivri kasutamine;
- 3.1.2. Mootorratturite nähtavus teistele liiklejatele;
- 3.1.3. Eespool esitatud erinevate teoludega seotud ohutegurid, pöörates täiendavat tähelepanu libedatele teosadele nagu kanalisatsioonikaevude kaaned, teemärgised, nagu näiteks jooned ja nooled, ja trammirööpad;
- 3.1.4. Liiklusohutusega seotud mehhaanilised aspektid, pöörates täiendavat tähelepanu häda-seiskamislülile, õlitasemele ja ketile.

4. Erisätted C, C + E, C1, C1 + E, D, D + E, D1 ja D1 + E kategooria kohta**4.1. Järgmiste üldteadmiste kohustuslik kontroll:**

- 4.1.1. Nõukogu 20. detsembri 1985. aasta määrusega (EMÜ) nr 3820/85 teatavate auto-vedusid käsitlevate sotsiaalõigusnormide ühtlustamise kohta⁽¹⁾ kindlaks määratud eeskirjad sõidu- ja puhkeaja kohta; nõukogu 20. detsembri 1985. aasta määrusega (EMÜ) nr 3821/85 maanteevedudel kasutatavate sõidumeerikute kohta⁽²⁾ kindlaks määratud sõidumeeriku kasutamine,
- 4.1.2. Eeskirjad asjaomase transpordiliigi kohta: kauba- või reisijatevedu;
- 4.1.3. Siseriiklikuks ja rahvusvaheliseks kauba- ja reisijateveoks nõutavad sõiduki- ja veodokumendid;
- 4.1.4. Kuidas käituda avarii korral; teadmised pärast avariid või samalaadset juhtumit võetavate meetmete, sealhulgas erakorraliste meetmete kohta, nagu reisijate evakueerimine, ning põhiteadmised esmaabi kohta;
- 4.1.5. Rattavahetuse käigus võetavad ettevaatusabinõud;
- 4.1.6. Eeskirjad veoki massi ja mõõtmete kohta; eeskirjad kiiruspiirikute kohta;
- 4.1.7. Sõidukite omadustest põhjustatud takistused nägemisväljas;
- 4.1.8. Teedekaardi lugemine, marsruudi kavandamine, sealhulgas elektrooniliste navigatsioonisüsteemide kasutamine (vabatahtlik);
- 4.1.9. Sõidukile veose pealelaadimise ohutus: veose kontrollimine (paigutamine ja kinnitamine), eri liiki veostega (nt vedelikud, väljaulatuvad veosed jms) seotud probleemid, kauba peale- ja mahalaadimine ning laadimisseadmete kasutamine (üksnes C, C + E, C1, C1 + E kategooriad);
- 4.1.10. Juhi vastutus reisijateveol; reisijate mugavus ja turvalisus; laste vedu; enne teeasumist vajalik kontroll; teooriaeksamisse peaksid kuuluma kõik bussitüübid (avalikus teenistuses olevad linnaliini- ja kaugsõidubussid, erimõõtetega bussid jms) (üksnes D, D + E, D1, D1 + E kategooriad).

⁽¹⁾ EÜT L 370, 31.12.1985, lk 1.

⁽²⁾ EÜT L 370, 31.12.1985, lk 8.

Kolmapäev, 23. veebruar 2005

- 4.2. Kohustuslik üldteadmiste kontroll järgmiste, C, C + E, D ja D + E kategooriat käsitlevate lisasätete kohta:
- 4.2.1. Järgmiste seadmete ja süsteemide ehitus- ja tööpõhimõtted: sisepõlemismootorid, vedelikud (nt mootoriõli, jahutusvedelik, pesuvedelik), toitesüsteem, elektrisüsteem, süüteseade, käiguvahetussüsteem (sidur, käigukast jne);
 - 4.2.2. Määrdeained ja antifriisid;
 - 4.2.3. Rehvide ehituspõhimõtted, paigaldamine, õige kasutus ja hooldus;
 - 4.2.4. Piduriseadmete ja kiirusregulaatorite tüübid, tööpõhimõtted, põhiosad, ühendamine, kasutus ja igapäevane hooldus ning mitteblokeeruvate pidurite kasutus;
 - 4.2.5. Haakeseadmete tüübid, tööpõhimõtted, põhiosad, ühendamine, kasutus ja igapäevane hooldus (üksnes C + E, D + E kategooria puhul);
 - 4.2.6. Rikete põhjuste kindlakstegemise meetodid;
 - 4.2.7. Sõidukite ennetav hooldus ja vajalik jooksev remont;
 - 4.2.8. Juhi vastutus kaupade vastuvõtmise, veo ja üleandmise eest vastavalt kokkulepitud tingimustele (üksnes C ja C + E kategooria puhul).

B. OSKUSTE JA KÄITUMISE EKSAM

5. Sõiduk ja selle varustus

- 5.1. Käsikäigukastiga sõiduki juhtimiseks tuleb sooritada oskuste ja käitumise eksam käsikäigukastiga sõidukil.

Kui juhiloa taotleja teeb oskuste ja käitumise eksami automaatkäigukastiga sõidukil, märgitakse see ära sellise eksami põhjal välja antud juhiloal. Sellise märkega lubasid võib kasutada üksnes automaatkäigukastiga sõiduki juhtimiseks.

Kui kõnealune taotleja sooritab hiljem oskuste eksami, mis keskendub ainult käsikäigukastiga sõiduki kasutamisele, jäetakse see märkus välja.

Automaatkäigukastiga sõiduk – sõiduk, mille mootori ja rataste vahelist ülekandearvu võib muuta üksnes gaasi- või piduripedaali kasutades.

- 5.2. Oskuste ja käitumise eksamil kasutatavad sõidukid peavad vastama allpool esitatud **miinimum-nõuetele**.

A1 kategooria:

A1 kategooria ilma külghaagiseta mootorratas töömahuga üle 120 cm³ ja suurima kiirusega vähemalt 90 km/h;

A2 kategooria:

A2 kategooria ilma külghaagiseta mootorratas töömahuga üle 375 cm³ ja võimsusega vähemalt 25 kW;

A kategooria:

A kategooria ilma külgorvita **mootorratas mootori** võimsusega vähemalt 35 kW;

B kategooria:

neljarattaline B kategooria sõiduk suurima kiirusega vähemalt 100 km/h;

B + E kategooria:

B kategooria eksamisõiduk koos vähemalt 1000-kilogrammiga lubatud täismassiga haagisega, mille suurim kiirus on vähemalt 100 km/h ja mis ei kuulu B kategooriasse; haagise veoseruum on kinnine kastitaoline konstruktsioon, mis on mootorsõidukiga vähemalt ühelaiune ja -kõrgune; kinnine kastitaoline konstruktsioon võib olla ka veidi kitsam kui mootorsõiduk, tingimusel et tahavaade on võimalik üksnes mootorsõiduki välimiste tahavaatepeeglite kaudu; haagise tegelik kogumass peab olema vähemalt 800 kilogrammi;

Kolmapäev, 23. veebruar 2005**B1 kategooria:**

kolme- või neljarattaline mootorsõiduk, suurim kiirus vähemalt 60 km/h;

C kategooria:

C kategooria sõiduk, mille lubatud täismass on vähemalt 12 000 kilogrammi, pikkus vähemalt kaheksa meetrit, laius vähemalt 2,40 meetrit ning suurim kiirus vähemalt 80 km/h; sõidukil peavad olema mitteblokeeruvad pidurid, vähemalt kaheksakäiguline käigukast ja määrukses (EMÜ) nr 3821/85 kindlaks määratud sõidumeerik; veoseruum on kinnine kastitaoline konstruktsioon, mis on juhikabiiniga vähemalt ühelaiune ja -kõrgune; sõiduki tegelik kogumass peab olema vähemalt 10 000 kilogrammi;

C + E kategooria:

kas poolhaagisautorong või C kategooria eksamisõiduk koos vähemalt 7,5 meetri pikkuse haagisega; nii poolhaagisautorongi kui ka eksamisõiduki ja haagise lubatud täismass on vähemalt 20 000 kilogrammi, pikkus vähemalt 14 meetrit, laius vähemalt 2,40 meetrit ning suurim kiirus vähemalt 80 km/h, sõidukil on mitteblokeeruvad pidurid, vähemalt kaheksakäiguline käigukast ja määrukses (EMÜ) nr 3821/85 kindlaks määratud sõidumeerik; veoseruum on kinnine kastitaoline konstruktsioon, mis on juhikabiiniga vähemalt ühelaiune ja -kõrgune; nii poolhaagisautorongi kui ka sõiduki ja haagise tegelik kogumass peab olema vähemalt 15 000 kilogrammi;

C1 kategooria:

C1 alamkategooria sõiduk, mille lubatud täismass on vähemalt 4000 kilogrammi, pikkus vähemalt viis meetrit ning suurim kiirus vähemalt 80 km/h; sõidukil peavad olema mitteblokeeruvad pidurid ja määrukses (EMÜ) nr 3821/85 kindlaks määratud sõidumeerik; veoseruum on kinnine kastitaoline konstruktsioon, mis on juhikabiiniga vähemalt ühelaiune ja -kõrgune;

C1 + E kategooria:

C1 alamkategooria eksamisõiduk koos vähemalt 1250 kilogrammise lubatud täismassiga haagisega; nende pikkus on kokku vähemalt kaheksa meetrit ja suurim kiirus vähemalt 80 km/h; haagise veoseruum on kinnine kastitaoline konstruktsioon, mis on juhikabiiniga vähemalt ühelaiune ja -kõrgune; kinnine kastitaoline konstruktsioon võib olla ka veidi kitsam kui juhikabiin tingimusel, et tahavaade on võimalik üksnes mootorsõiduki välimiste tahavaatepeeglite kaudu; haagise tegelik kogumass peab olema vähemalt 800 kilogrammi;

D kategooria:

D kategooria sõiduk, mille pikkus on vähemalt 10 meetrit, laius vähemalt 2,40 meetrit ning suurim kiirus vähemalt 80 km/h; sõidukil peavad olema mitteblokeeruvad pidurid ja määrukses (EMÜ) nr 3821/85 kindlaks määratud sõidumeerik;

D + E kategooria:

D kategooria eksamisõiduk ja vähemalt 1250 kilogrammise lubatud täismassiga haagis laiusega vähemalt 2,40 meetrit ja suurima kiirusega vähemalt 80 km/h; haagise veoseruum on kinnine kastitaoline konstruktsioon, mis on vähemalt kaks meetrit lai ja kaks meetrit kõrge; haagise tegelik kogumass peab olema vähemalt 800 kilogrammi;

D1 kategooria:

D1 alamkategooria sõiduk, mille lubatud täismass on vähemalt 4000 kilogrammi, pikkus vähemalt viis meetrit ning suurim kiirus vähemalt 80 km/h; sõidukil peavad olema mitteblokeeruvad pidurid ja määrukses (EMÜ) nr 3821/85 kindlaks määratud sõidumeerik;

D1 + E kategooria:

D1 alamkategooria eksamisõiduk koos vähemalt 1250 kilogrammise lubatud täismassiga haagisega, suurima kiirusega vähemalt 80 km/h; haagise veoseruum on kinnine kastitaoline konstruktsioon, mis on vähemalt kaks meetrit lai ja kaks meetrit kõrge; haagise tegelik kogumass peab olema vähemalt 800 kilogrammi;

Kolmapäev, 23. veebruar 2005

B + E, C, C + E, C1, C1 + E, D, D + E, D1 ja D1 + E kategooria eksamisõidukeid, mis ei vasta eespool esitatud miinimumnõuetele, kuid mida on kasutatud käesoleva komisjoni direktiivi jõustumise ajal või enne seda, võib siiski edasi kasutada kuni kümme aastat pärast kõnealust kuupäeva. Liikmesriigid võivad rakendada nende sõidukite veoseid käsitlevaid nõudeid kuni kümne aasta jooksul käesoleva direktiivi jõustumisest.

6. **A, A2 ja A1 kategooria** puhul kontrollitavad oskused ja käitumine

6.1. Sõiduki ettevalmistamine ja kontrollimine liiklusohutuse seisukohast

Taotleja peab näitama, et ta suudab valmistuda ohutuks sõiduks, täites järgmised nõuded:

- 6.1.1. Kaitsevarustuse nagu kinnaste, saabaste, rõivaste ja kaitsekiivri kohandamine;
- 6.1.2. Rehvide, piduri, rooliseadme, hädaseiskamislüliti (kui see on kohane), keti, tulede, helkurite, suunatulede ja helisignaalseadme pisteline kontroll.

6.2. Liiklusohutusega seotud erimanöövrite kontroll

- 6.2.1. Mootorratta tugihargile asetamine ja tugihargilt võtmine ning selle liigutamine mootori abita sõiduki kõrval kõndides;
- 6.2.2. Mootorratta parkimine tugihargil;
- 6.2.3. Vähemalt kaks manöövrit väikesel kiirusel, sealhulgas slaalomisõit; see peaks võimaldama hinnata siduri käsitlemise oskust koos piduriga, tasakaalu, vaatesuunda ja asendit mootorrattal ning jalgade asendit jalatugedel;
- 6.2.4. Vähemalt kaks manöövrit suuremal kiirusel, millest üks manööver toimub teise või kolmanda käiguga kiirusel vähemalt 30 km/h ja üks manööver takistusest möödasõidul kiirusel vähemalt 50 km/h; see peaks võimaldama hinnata asendit mootorrattal, vaatesuunda, tasakaalu, juhtimis- ja käiguvahetustehnikat;
- 6.2.5. Pidurdamine: sooritatakse vähemalt kaks pidurdusharjutust, sealhulgas hädapidurdus kiirusel vähemalt 50 km/h; see peaks võimaldama hinnata esi- ja tagapiduri käsitlemise oskust, vaatesuunda ja asendit mootorrattal.
Punktides 6.2.3–6.2.5 nimetatud erimanöövrite nõudeid tuleb rakendada hiljemalt viis aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumist.

6.3. Käitumine liikluses

Juhiloa taotlejad peavad sooritama tavaliiikluses täiesti ohutult ja kõiki vajalikke ettevaatusabinõusid rakendades kõik järgmised manöövrid:

- 6.3.1. Sõidu alustamine: pärast parkimist, pärast peatumist liikluses; juurdepääsuteelt väljasõit;
- 6.3.2. Sõit sirgel teel; vastassuunas sõitvatest sõidukitest möödumine, sealhulgas kitsal alal;
- 6.3.3. Kurvis sõitmine;
- 6.3.4. Ristmik: ristmikele lähenemine ja nende ületamine;
- 6.3.5. Suunamuutmine: vasak- ja parempöörded; sõiduraja vahetamine;
- 6.3.6. Kiirteele või samalaadsele teele (kui neid on) sõit ja sealt mahasõit: kiirendusrajalt kiirteele sõitmine; ärasõit aeglustusrajale;
- 6.3.7. Möödasõit: möödasõit teistest liikuvatest sõidukitest (kui võimalik); takistustest, nt pargitud autodest möödumine; teistel liiklejalatel mööda sõita laskmine (kui see on kohane);
- 6.3.8. Erilised teesoad (kui võimalik): ringristmikud; raudteeületuskohad; trammi-/bussipeatused; ülekäigurajad; pikkadel tõusudel üles-/allamäge sõitmine;
- 6.3.9. Vajalike ettevaatusabinõude rakendamine sõidukist väljumisel.

Kolmapäev, 23. veebruar 2005

7. B, B1 ja B + E kategooria puhul kontrollitavad oskused ja käitumine

7.1. Sõiduki ettevalmistamine ja kontrollimine liiklusohutuse seisukohast

Taotleja peab näitama, et ta suudab valmistuda ohutuks sõiduks, täites järgmised nõuded:

- 7.1.1. Juhiistme kohandamine õige istumisasendi saavutamiseks;
- 7.1.2. Tahavaatepeeglite, turvavööde ning vajaduse korral peatugede kohandamine;
- 7.1.3. Kontrollimine, et uksed oleksid suletud;
- 7.1.4. Rehvide, rooliseadme, piduri, vedelike (nt mootoriõli, jahutusvedeliku, pesuvedeliku), tulede, helkurite, suunatud tuled ja helisignaalseadme pisteline kontroll;
- 7.1.5. Sõidukile veose pealelaadimisega seotud ohutustegurid: sõidukikere, katted, laadimisluugid, kabiinilukustus, pealelaadimisviis, veose kinnitamine (üksnes B + E kategooria puhul);
- 7.1.6. Haakeseadme ning piduri ja elektriühenduste kontrollimine (üksnes B + E kategooria puhul).

7.2. B ja B1 kategooria: liiklusohutusega seotud erimanöövrite kontroll

Kontrollitavad manöövrid valitakse järgmiste hulgast (vähemalt kaks manöövrit järgmisest neljast punktist, sealhulgas üks tagasikäigul):

- 7.2.1. Tagurdamine otse või pöördega paremale või vasakule ümber nurga, jäädes õigele sõidurajale;
- 7.2.2. Tagasipööramine edasi- ja tagasikäiku kasutades;
- 7.2.3. Sõiduki parkimine ja parkimiskohalt lahkumine (parkimine rööpselt, kaldu või esiotsaga või tagaotsaga risti kaldeta teel, tõusul või langusel);
- 7.2.4. Täpne pidurdamine kuni seiskumiseni; hädapeatumise sooritamine (sooritamise nõudmine) on vabatahtlik.

7.3. B + E kategooria: liiklusohutusega seotud erimanöövrite kontroll

- 7.3.1. Haagise külge- ja lahtihaakimine või lahtihaakimine ja uuesti mootorsõiduki külge haakimine; manöövri puhul peab veduk olema pargitud haagise kõrvale (s.o mitte ühele joonele);
- 7.3.2. Tagurdamine kurvi mööda, mille kulgemise joon jääb liikmesriikide otsustada;
- 7.3.3. Ohutu parkimine veose peale-/mahalaadimiseks.

7.4. Käitumine liikluses

Taotlejad peavad sooritama tavaliikluses täiesti ohutult ja kõiki vajalikke ettevaatusabinõusid järgides kõik järgmised toimingud:

- 7.4.1. Sõidu alustamine: pärast parkimist, pärast peatumist liikluses; juurdepääsuteelt väljasõit;
- 7.4.2. Sõit sirgel teel; vastassuunas sõitvatest sõidukitest möödumine, sealhulgas piiratud alal;
- 7.4.3. Kurvis sõitmine;
- 7.4.4. Ristmik: ristmikule lähenemine ja selle ületamine;
- 7.4.5. Suunamuutmine: vasak- ja parempöörded; sõiduraja vahetamine;
- 7.4.6. Kiirteele või samalaadsele teele (kui neid on) sõit ja sealt mahasõit: kiirendusrajalt kiirteele sõitmine; ärasõit aeglustusrajale;
- 7.4.7. Möödasõit: möödasõit teistest liikuvatest sõidukitest (kui võimalik); takistustest, nt pargitud autodest möödumine; teistel liiklejatel mööda sõita laskmine (kui see on kohane);
- 7.4.8. Erilised teesad (kui võimalik): ringristmikud; raudteeületuskohad; trammi-/bussipeatused; ülekäigurajad; pikkadel tõusudel üles-/allamäge sõitmine;
- 7.4.9. Vajalike ettevaatusabinõude rakendamine sõidukist väljumisel.

Kolmapäev, 23. veebruar 2005

8. C, C + E, C1, C1 + E, D, D + E D1 ja D1 + E kategooria puhul kontrollitavad oskused ja käitumine

8.1. Sõiduki ettevalmistamine ja kontrollimine liiklusohutuse seisukohast

Taotleja peab näitama, et ta suudab valmistuda ohutuks sõiduks, täites järgmised nõuded:

- 8.1.1. Juhiistme kohandamine õige istumisasendi saavutamiseks;
- 8.1.2. Tahavaatepeeglite, turvavööde ning vajaduse korral peatugede kohandamine;
- 8.1.3. Rehvide, rooliseadme, piduri, tulede, helkurite, suunatulede ja helisignaalseadme pisteline kontroll;
- 8.1.4. Võimendiga piduri- ja roolisüsteemi kontroll; velgede, rattamutrite, poritiibade, tuuleklaasi, akende ja klaasipuhastite, vedelike (nt mootoriõli, jahutusvedeliku, pesuvedeliku) kontroll; lülituspuldi, sealhulgas määruuses (EMÜ) nr 3821/85 kindlaks määratud sõidumeeriku kontroll ja kasutamine;
- 8.1.5. Õhusurve, õhupaakide ja vedrustuse kontroll;
- 8.1.6. Sõidukile veose pealeladimisega seotud ohutustegurid: sõidukikere, katted, laadimisluugid, laadismehhanism (kui on), kabiinilukustus (kui on), pealeladimisviis, veose kinnitamine (üksnes C, C + E, C1, C1 + E kategooria puhul);
- 8.1.7. Haakeseadme ning piduri ja elektriühenduste kontroll (üksnes C, C + E, C1, C1 + E kategooria puhul);
- 8.1.8. Oskus rakendada spetsiaalseid sõidukiohutuse abinõusid; sõidukikere, teenindusüste, avariiväljapääsude, esmaabivahendite, tulekustutite ja muu turvavarustuse kontroll (üksnes D, D + E, D1, D1 + E kategooria puhul);
- 8.1.9. Teedekaardi lugemine, marsruudi planeerimine, sealhulgas elektrooniliste navigatsiooni-süsteemide kasutamine (nõudmine vabatahtlik).

8.2. Liiklusohutusega seotud erimanöövrite kontrollimine

- 8.2.1. Haagise külge- ja lahtihaakimine või lahtihaakimine ja uuesti mootorsõiduki külge haakimine; manöövri puhul peab veduk olema pargitud haagise kõrvale (s.o mitte ühele joonele) (üksnes C + E, C1 + E, D + E, D1 + E kategooria puhul);
- 8.2.2. Tagurdamine kurvi mööda, mille kulgemise joon jääb liikmesriikide otsustada;
- 8.2.3. Ohutu parkimine laadimisrambi/-platvormi või samalaadse rajatise ääres veose maha-/pealeladimiseks (üksnes C, C + E, C1, C1 + E kategooria puhul);
- 8.2.4. Bussi parkimine reisijate ohutuks peale- või mahaminekuks (üksnes D, D + E, D1, D1 + E puhul).

8.3. Käitumine liikluses

Taotlejad peavad sooritama tavaliikluses täiesti ohutult ja kõiki vajalikke ettevaatusabinõusid järgides kõiki järgmisi toimingud:

- 8.3.1. Sõidu alustamine: pärast parkimist, pärast peatumist liikluses; juurdepääsuteelt väljasõit;
- 8.3.2. Sõit sirgel teel; vastassuunas sõitvatest sõidukitest möödumine, sealhulgas piiratud alal;
- 8.3.3. Kurvis sõitmine;
- 8.3.4. Ristmik: ristmikele lähenemine ja nende ületamine;
- 8.3.5. Suunamuutmine: vasak- ja parempöörded; sõiduraja vahetamine;
- 8.3.6. Kiirteele või samalaadsele teele (kui neid on) sõitja sealt mahasõit: kiirendusrajalt kiirteele sõitmine; ärasõit aeglustusrajale;
- 8.3.7. Möödasõit: möödasõit teistest liikuvatest sõidukitest (kui võimalik); takistustest, nt pargitud autodest möödumine; teistel liiklejalatel mööda sõita laskmine (kui see on kohane);

Kolmapäev, 23. veebruar 2005

- 8.3.8. Erilised teesad (kui võimalik): ringristmikud; raudteeületuskohad; trammi-/bussipeatused; ülekäigurajad; pikkadel tõusudel üles-/allamäge sõitmine;
- 8.3.9. Vajalike ettevaatusabinõude järgimine sõidukist väljumisel.

9. Oskuste ja käitumise eksami sooritamise hindamine

- 9.1. Iga eespool nimetatud juhtimisolukorra kohta antav hinnang peab näitama juhiloa taotleja oskust käsitseda sõidukit ja juhtida seda liikluses täiesti ohutult. Eksami vastuvõtja peab end kogu eksami vältel tundma turvaliselt. Vigu ja ohtlikku käitumist juhtimisel, mis ohustavad vahetult eksamisõidukit, selles sõitjaid või teisi liiklejaid, karistatakse eksami mittesooritamisega, olenevata sellest, kas eksami vastuvõtja või kaasasolev isik peab sekkuma või mitte. Siiski on eksami vastuvõtjal õigus otsustada, kas oskuste ja käitumise eksam lõpule viia või mitte.

Sõidueksami vastuvõtjatel peab olema väljaõpe, mis võimaldab neil õigesti hinnata juhiloa taotlejate oskust ohutult sõidukit juhtida. Sõidueksami vastuvõtjate töö järele valvab ja seda kontrollib liikmesriigi pädev asutus, et tagada vigade õige ja järjekindel hindamine vastavalt käesolevas lisas sätestatud standarditele.

- 9.2. Hindamise käigus pööravad sõidueksami vastuvõtjad erilist tähelepanu sellele, kas taotleja sõidukijuhtimine on kaalutletud ja teisi arvestav. See peaks peegeldama üldist sõidukijuhtimisstiili ja sõidueksami vastuvõtja peaks seda taotlejast üldettekujutuse saamisel arvesse võtma. Siia kuulub kohanduv ja kindel (ohutu) juhtimisstiil, tee- ja ilmastikuolude arvestamine, muu liikluse arvestamine, teiste (eriti ohualimate) liiklejate huvidega arvestamine ning ettenägelikkus.

- 9.3. Peale selle hindab sõidueksami vastuvõtja taotleja järgmisi oskusi:

- 9.3.1. sõiduki valitsemine, võttes arvesse järgmist: turvavöö, tahavaatepeeglite, peatugede, juhiistme õige kasutamine; tulede ja muude seadmete õige kasutamine; siduri, käigu- kasti, gaasi- ja pidurdussüsteemide (sealhulgas kolmanda pidurisüsteemi, kui see on olemas), rooliseadme õige kasutamine; sõiduki valitsemine mitmesugustes olukordades, eri kiirustel; kindel teelpüsimine; sõiduki mass ja mõõtmed ning omadused; veose mass ja liik (üksnes B + E, C, C + E, C1, C1 + E, D + E ja D1 + E kategooria puhul); reisijate mugavus (üksnes D, D + E, D1, D1 + E kategooria puhul) (järsust kiirendamisest hoidumine, sujuv sõit, järsust pidurdamisest hoidumine);
- 9.3.2. kokkuhoidlik ja keskkonnasäästlik sõidustiil, võttes arvesse pöördeid minutis, käikude vahetamist, pidurdamist ja kiirendamist (üksnes B + E, C, C + E, C1, C1 + E, D, D + E, D1, D1 + E kategooria puhul);
- 9.3.3. tähelepanelikkus: kõigi suundade jälgimine; peeglite õige kasutamine; kaugel, keskmisel kaugusel ja lähedal asuva märkamise;
- 9.3.4. sõidueesõigus/teeandmine: sõidueesõigus ristmikel; teeandmine muudel puhkudel (nt suunamuutmisel, sõiduraja vahetamisel, erimanöövritel);
- 9.3.5. õige asend teel: sõiduki liigi ja omadustega sobiv õige asend teel, sõidurajal, ringristmikel, kurvis; asendi ennetav võtmine;
- 9.3.6. vahe hoidmine: piisava vahemaa hoidmine ees ja küljel liikuvatest sõidukitest; piisava vahemaa hoidmine teistest liiklejatest;
- 9.3.7. kiirus: ei ületa suurimat lubatud kiirust; kiiruse kohandamine vastavalt ilmastiku- ja liiklusoludele ja kui see on kohane, siis kuni siseriikliku piirkiiruse; sellise kiirusega sõitmine, et oleks võimalik peatuda nähtaval vabal teelõigul; kiiruse kohandamine vastavalt samalaadsete liiklejate kiirusele;
- 9.3.8. valgusfoorid, liiklusmärgid ja muud märguanded: õige käitumine valgusfoori ees; liiklusreguleerijate korralduste täitmine; liiklusmärkide (keelu- ja kohustusmärkide) õige järgimine; teemärgiste kohane järgimine;

Kolmapäev, 23. veebruar 2005

- 9.3.9. märguanded: õige ja õigeaegne märguandmine vajaduse korral; õige suunanäitamine; kohane tegutsemine kõigi teiste liiklejate märguannete puhul;
- 9.3.10. pidurdamine ja peatumine: õigeaegne aeglustamine, pidurdamine või peatumine vastavalt asjaoludele; ettenägelikkus; mitmesuguste pidurdussüsteemide kasutamine (üksnes C, C + E, D, D + E kategooria puhul); teiste kiiruse vähendamise süsteemide kasutamine peale pidurite (üksnes C, C + E, D, D + E kategooria puhul).

10. Eksami kestus

Eksami kestus ja läbitav vahemaa peavad olema piisavad, et hinnata käesoleva lisa B osas sätestatud oskusi ja käitumist. Teelsõitmiseks kulunud aeg ei võiks mingil juhul olla **A, A2, A1, B, B1 ja B + E kategooria** puhul alla 25 minuti ning muude kategooriate puhul alla 45 minuti. Siia hulka ei kuulu taotleja vastuvõtmine, sõiduki ettevalmistamine ja kontrollimine liiklusohutuse seisukohalt, erimanöövrid ja praktilise eksami tulemuse teatavakstegemine.

11. Eksami toimumise koht

See osa eksamist, mille käigus hinnatakse erimanöövrid, võib toimuda spetsiaalsel eksamiks kohandatud platsil. Võimaluse korral peaks see osa eksamist, mille käigus hinnatakse liikluskäitumist, toimuma teedel väljaspool asulaid, kiirliiklusega teedel ja kiirteedel (või samalaadsetel teedel) ja mitmesugustel linnatänavatel (elamurajoonides, kiirusepiiranguga 30 ja 50 km/h aladel, linnasisestel kiirliiklusega teedel), kus esineb eri tüüpi probleeme, millega juhid tõenäoliselt kokku puutuvad. Samuti on soovitatav, et eksam toimuks mitmesuguse liiklustiheduse tingimustes. Teelsõidu aega tuleks kasutada optimaalselt, et hinnata taotlejat kõikidel liiklusealadel, mis võivad ette tulla, pöörates erilist tähelepanu ühelt alalt teisele üleminekule.

II. MOOTORSÕIDUKI JUHTIMISEKS VAJALIKUD TEADMISED, OSKUSED JA KÄITUMINE

Kõikide mootorsõidukite juhtidel peavad alati olema punktides 1–9 kirjeldatud teadmised, oskused ja käitumisviis, et nad suudaksid:

- ära tunda liiklusohutlikud olukorrad ja hinnata nende tõsidust;
- valitseda piisavalt oma sõidukit, et mitte tekitada ohtlikke olukordi, ja reageerida selliste olukordade tekkimisel kohaselt;
- järgida liikluseeskirju, eelkõige neid, mis on mõeldud liiklusõnnetuste ärahoidmiseks ja sujuva liiklusvoo hoidmiseks;
- avastada oma sõidukil olulisemad tehnilised puudused, eelkõige need, mis seavad ohtu turvalisuse, ning need parandada kohasel viisil;
- võtta arvesse kõiki tegureid, mis mõjutavad sõiduki juhtimist (nt alkohol, väsimus, halb nägemine jms), et kasutada täiel määral ohutuks sõiduks vajalikke võimeid;
- aidata tagada kõigi liiklejate, eelkõige kõige nõrgemate ja ohualtimate ohutust, osutades kohast tähelepanu teistele.

Liikmesriigid võivad rakendada kohaseid meetmeid, tagamaks, et juhid, kes on minetanud punktides 1–9 kirjeldatud teadmised, oskused ja käitumise, võivad teadmised ja oskused uuesti omandada ning käituda viisil, mis on nõutav mootorsõiduki juhtimiseks.